

Perioodi 2023–2027 põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohuma kaitse toetuse (PÕHJAVESI-VPR) nõuete hindamismatriksid

Toetusõiguslikkuse nõuete rikkumisel toetust ei määrata. Baasnõuete ja toetatava tegevuse nõuete rikkumisel hinnatakse nõude rikkumist kolmest aspektist lähtuvalt:

- a) **Raskus** sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt tagajärgede mõjust eesmärgile.
Koefitsiendid alla 0,3 – mõju nõude eesmärgile vähene.
Koefitsiendid 0,3...0,5 – mõju nõude eesmärgile oluline.
Koefitsiendid üle 0,5 – mõju nõude eesmärgile väga oluline.
- b) **Ulatus** sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele. Määratakse %, millises ulatuses oli rikkumine. Mida suurem %, seda suurem on mõju kogu tegevusele.
- c) **Püsivus** sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt mõju püsivusest ja mõju lõpetamisest.
Koefitsiendid alla 0,3 – mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline.
Koefitsiendid 0,3...0,5 – mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline.
Koefitsiendid üle 0,5 – mõju püsiv.

Toetussummat vähendatakse protsendi võrra, mis saadakse raskuse ja püsivuse koefitsientide ning ulatuse protsendi korrutamisel.

Igale nõudele on arvestatud vähimisi maksimaalne vähenduse % toetussummast. Erandjuhtudel võib hinnata nõude rikkumist matriksist erinevalt. Kui tegemist on raske rikkumisega, võib % olla suurem, kui maksimumina määratud. Kui tegemist on pettuse ja tahtliku rikkumisega, võib raskuse ja püsivuse koefitsiente muuta selliselt, et taotleja jääb toetusest ilma.

Korduvus – korduvuse leidmisel võetakse arvesse sama nõude rikkumised, mis on tuvastatud sama toetuse taotlemisel kogu programmiperioodi 2023–2027 jooksul.

Nõude korduva rikkumise korral sõltub toetussumma lõplik vähendamine sellest, mitmendat korda on kogu programmiperioodil 2023–2027 sama nõuet rikutud. Kui rikkumine on tuvastatud teist korda, siis korrutatakse kontrolli aastal kindlaksmääratud toetuse vähendamise protsent 2-ga, kui rikkumine on tuvastatud kolmandat korda, siis korrutatakse protsent 3-ga jne.

BAASNÕUDED

1. Taotleja kannab andmed põllumajandusliku tegevuse kohta veeseaduse alusel peetavasse põlluraamatusse.

RASKUS	Koef. 0,2 (mõju nõude eesmärgile vähene) – andmed ei vasta reaalsele olukorrale. Puudub ülevaade põllul tehtud töödest.
ULATUS	Kui põllu kohta puuduvad kõik andmed, siis arvestatakse 100% põllu pinnast rikutud pinnaks. Kui põllu kohta puuduvad andmed osaliselt, siis 50% põllu pinnast arvestatakse rikutud pinnaks. Rikkumisega pinnad liidetakse kokku ja leitakse rikkumise ulatuse % – kui palju moodustab kogu põllumajandusmaa

	pindalast kokku rikkumisega põldude pindala. Kui põlluraamat puudub, siis on ulatus 100%.
PÜSIVUS	Koef. 0,2 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – andmeid on võimalik taastada või parandada. Teada on põllul kasvav kultuur, kuid tehtud töid, tööde teostamise aega või kasutatud väetiste, taimekaitsevahendite ja seemnete koguseid ei ole võimalik täpselt määrata.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 4% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: 3 põldu kokku pinnaga 10 ha. Rikkumine tuvastatakse ühel põllul pinnaga 2 ha. Rikkumine kogu põllumajandusmaast $100 \times 2 / 10 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,2 \times 0,2 = 0,80\%$).

2. Taotleja koostab veeseaduse § 162 alusel väetamisplaani.

Põllumajandusega tegelev isik, kes kasutab 50 ja rohkem hektarit haritavat maad ning lämmastikku sisaldavat väetist, koostab igal aastal enne külvi või mitmeaastase kultuuri korral enne vegetatsiooni algust väetamisplaani.

Väetamisplaani võib pidada põlluraamatus. Väetamisplaani andmeid säilitatakse kümme aastat.

Väetamisplaanis esitatakse, iga põllu kohta, kus planeeritakse kasutada lämmastikku sisaldavat väetist, järgmised andmed:

- 1) kasvatatav kultuur;
- 2) kasvatatava kultuuri planeeritav saak;
- 3) kasutada planeeritud väetise liik ja kogus;
- 4) taimede omastatava lämmastiku sisaldus väetises;
- 5) kasvatatava kultuuri ning selle planeeritava saagi saamiseks vajaliku omastatava lämmastiku tarve;
- 6) taimede omastatava lämmastiku lisakogused talinisu toiduks kasvatamise korral;
- 7) arvesse võetud eelkultuuri mõju;
- 8) eelkultuuri mõju arvestamise vähendamine või arvestamata jätmine, kui eelkultuur ei ole lämmastikku sidunud nii nagu võib mõistlikult eeldada;
- 9) arvesse võetud sõnniku järelmõju.

Punktides 5–7 ja 9 sätestatud andmed esitatakse veeseaduse § 161 lõike 11 alusel kehtestatud nõuete järgi.

RASKUS	Koef. 0,5 (mõju nõude eesmärgile oluline) – keerulisem on planeerida põllul tehtavaid töid ja põllule antavaid väetiste koguseid.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast. Kui väetamisplaani puudub, siis on ulatus 100%.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – andmeid on võimalik taastada või parandada (näiteks põlluraamatu andmete alusel).

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on põllumajandusmaad kokku 100 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse, et ühe põllu osas pindalaga 30 ha, pole andmed väetamisplaani kantud. Rikkumine kogu majapidamise põllumajandusmaast $100 \times 30 / 100 = 30\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($30 \times 0,5 \times 0,4 = 6\%$).

3. Taotleja täidab maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded ning töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuded ja tööandja kohustused](#)” §-s 2 sätestatud nõudeid.

Põllumajandustootja säilitab püsirohumaa pindala vähemalt ulatuses, mis on võrdne [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse \(EL\) 2021/2116](#) artikli 65 lõikes 2 nimetatud pindalapõhiste otsetoetuste ja maaelu arengu toetuste ühise taotluse esitamise aastale eelnenud kalendriaastal esitatud ühise taotluse alusel kindlaks määratud püsirohumaa pindalaga.

Kui püsirohumaa antakse üle teisele põllumajandustootjale, läheb ülevõtjale üle ka püsirohumaa säilitamise kohustus.

Püsirohumaa peab olema tagasi rajatud püsirohumaa tagasirajamise kohustuse määramise aasta 15. juuniks. Tagasirajatud rohumaa puhul kohaldatakse [komisjoni delegeeritud määruse 2022/126](#) artikli 48 lõikes 5 sätestatut.

Püsirohumaa rohukamara uuendamist ei loeta kasutusotstarbe muutmiseks ja see ei katkesta püsirohumaa vanuse arvestamisel aastate järgnevust.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – suureneb mulla degradatsioon.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – püsirohumaa on üles haritud või ei ole täidetud püsirohumaa tagasirajamise kohustust.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on kokku 40 ha põllumajandusmaad. Püsirohumaa tagasirajamise kohustus oli kokku 1,5 ha, kuid taotleja märkis taotlusele TAR põldudeks kokku 0,50 ha. Lisaks on taotleja üles harinud 1,00 ha püsirohumaad. Kokku on rikkumisega pind 2,00 ha. Rikkumisega pinna protsent põllumajandusmaast on 5% ($2 \times 100 / 40$).

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($5 \times 1,0 \times 1,0 = 5\%$).

4. Taotleja täidab maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 68 „[Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded ning kohustuslikud majandamisnõuded ning töö- ja tööhõivetingimustega seotud nõuded ja tööandja kohustused](#)” §-s 8 sätestatud nõudeid.

Maaeluministri 20. detsembri 2022. a määruse nr 67 „[Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord](#)” § 4 lõikes 5 nimetatud keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet ei ole lubatud muuta.

Keskkonnatundlik püsirohumaa on Natura 2000 võrgustiku alal asuv:

- 1) püsirohumaa, mille muld on 100 protsendi ulatuses turvasmuld;
- 2) pärandniit;
- 3) inventeeritud väärtuslik püsirohumaa (kõrge loodusväärtusega püsirohumaa).

Pärandniidu ja inventeeritud väärtusliku püsirohumaa uuendamine ei ole lubatud. Püsirohumaa, mille muld on 100 protsendi ulatuses turvasmuld, uuendamine on lubatud üksnes pealtkülvi teel. Uuendamisest tuleb PRIAt eelnevalt teavitada.

Põllumajandustootja, kes on muutnud keskkonnatundliku püsirohumaa kasutusotstarvet või nimetatud ala üles kündnud, peab nimetatud püsirohumaa tagasi rajama PRIA määratud tähtpäevaks.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – suureneb mulla degradatsioon.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent kogu majapidamise põllumajandusmaast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – keskkonnatundlik püsirohumaa on üles haritud või ei ole täidetud keskkonnatundliku püsirohumaa tagasirajamise kohustust.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on kokku 40 ha põllumajandusmaad. Üles on haritud 1,00 ha keskkonnatundlikke püsirohumaid. Rikkumisega pinna protsent põllumajandusmaast on 2,5% ($1 \times 100 / 40$).

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($2,5 \times 1,0 \times 1,0 = 2,5\%$).

TEGEVUSE ELLUVIIMISE NÕUDED

Taotleja täidab kohustuseperioodi jooksul põhjavee kaitse alal asuva väärtusliku püsirohumaa kaitse tegevuse elluviimise nõudeid kogu kohustusealusel maal (PÕHJAVESI-VPR taotletud maal).

1. Rohumaad hoitakse rohukamaras. Rohukamaras hoidmine tähendab, et maad ei künta, kultiveerita, koorita, randaalita, freesita ega äestata ning sellel ei tehta muid rohukamarat kahjustavaid mullaharimistöid. Rohumaa uuendamine on keelatud.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – väheneb väärtuslike püsirohumaade kogupind, väheneb maastikuline mitmekesisus ja rohumaa liigirikkus.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI -VPR toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – väärtusliku püsirohumaa taimik on hävitatud ja selle taastumine algsel kujul on pikaajaline protsess.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI-VPR toetusalust pinda kokku 50 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse, et 10 hektaril on tehtud rohukamarat kahjustavaid mullaharimistöid. Rikkumine PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

2. Rohumaa ülekarjatamine on keelatud.

RASKUS	Koef. 0,5 (mõju nõude eesmärgile oluline) – väheneb taimiku liigirikkus.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – väärtusliku püsirohumaa taimiku ja liigilise koosseisu taastumine võtab aega.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI-VPR toetusalust pinda kokku 50 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse, et 10 hektaril on toimunud ülekarjatamine. Rikkumine PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 0,4 = 4\%$).

3. Pärast 1. novembrit on rohumaal loomade pidamine keelatud.

RASKUS	Koef. 0,5 (mõju nõude eesmärgile oluline) – esineb oht taimiku kahjustumisele pärast vegetatsiooniperioodi.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – taimik on võimeline taastuma teatud ulatuses.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI-VPR taotletud pinda kokku 50 ha. 10 ha on tuvastatud loomade karjatamine pärast 1. novembrit. Rikkumine PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 0,4 = 4\%$).

4. Karjatatavatele loomadele ei tohi anda lisaks muud sööta kui mineraalsööd.

RASKUS	Koef. 0,5 (mõju nõude eesmärgile oluline) – loomade lisa söödas võivad olla seemned, mis muudavad taimiku liigilist koosseisu.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 0,4 (mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline) – taimik on võimeline taastuma teatud ulatuses. Liigid ei ole levinud.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 20% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI-VPR taotletud pinda kokku 50 ha. 10 ha on tuvastatud, et rohumaal on loomadele antud lisa sööta (põllul on heinapallid). Rikkumine PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 0,5 \times 0,4 = 4\%$).

5. Rohumaal on keelatud väetise, välja arvatud loomade karjatamisel mahajääva sõnniku, ning keemilise taimekaitsevahendi kasutamine.

RASKUS	Koef. 1,0 (mõju nõude eesmärgile väga oluline) – väheneb taimiku liigirikkus. Taimiku liigiline koosseis muutub ühetaoliseks.
ULATUS	Rikkumisega pinna protsent PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast.
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline) – loodusliku taimiku taastumine on väga pikaajaline protsess.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 100% toetussummast.

Ulatuse leidmise näide: Taotlejal on PÕHJAVESI-VPR toetusala pinda kokku 50 ha. Kohapealses kontrollis tuvastatakse, et 10 hektaril on kasutatud herbitsiidi. Rikkumine PÕHJAVESI-VPR toetuse kindlakstehtud pinnast $100 \times 10 / 50 = 20\%$.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef ($20 \times 1,0 \times 1,0 = 20\%$).

6. Taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, peab olema osalenud teise kohustuseaasta 7. detsembriks vähemalt ühel veekaitselisel koolitusel, mis on korraldatud strateegiakava alusel antava teadmussiirde- ja innovatsioonisüsteemi arendamise toetuse või projekti „Climate Farm Demo” või „LIFE IP CleanEST“ raames või mille on korraldanud teadus- ja arendusasutus teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse tähenduses või kutseõppeasutus kutseõppeasutuse seaduse tähenduses. Koolituseks loetakse infopäev, konverents, esitlustegevus.

Nõue loetakse täidetuks ka siis, kui taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, osales 2024. aastal Keskkonnaameti korraldatud pärandniidu hooldamise koolitusel.

Kui kohustuse võtab üle isik, kellel ei ole kohustust, peab taotleja või taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, olema osalenud vähemalt ühel veekaitselisel koolitusel kohustuse ülevõtmisele järgneva kohustuseaasta 7. detsembriks.

Kui kohustust suurendatakse üle määruuses sätestatud määra, mille tulemusena algab taotlejal uus 5-aastane kohustus, ei pea taotleja ega taotleja heaks tegutsev füüsiline isik, kes tegeleb taotleja põllumajanduslikus majapidamises põllumajandusliku tegevusega, osalema uuesti veekaitselisel koolitusel.

Koolituste kohta leiab infot [METK nõuandeteenistuse kodulehelt](#) alamlehelt „[Keskkonnasõbraliku majandamise õpe](#)“.

Koolituse nõude rikkumist hinnatakse kolmest aspektist lähtuvalt:

a) Raskus sõltub eelkõige selle tagajärgede olulisusest. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt tagajärgede mõjust nõude eesmärgile.

Koefitsient „1“ – mõju nõude eesmärgile vähene.

Koefitsient „2“ – mõju nõude eesmärgile oluline.

b) Ulatus sõltub eelkõige selle mõjust kogu tegevusele. Koolituse nõude hindamisel on ulatus „1%“.

c) Püsivus sõltub eelkõige selle mõju ajalisest ulatusest või sellest, kas seda mõju on võimalik mõistlike vahenditega lõpetada. Määratakse koefitsiendiga, mis annab rikkumisele kaalu sõltuvalt mõju püsivusest ja mõju lõpetamisest.

Koefitsient „1“ – mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline.

Koefitsient „3“ – mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline.

RASKUS	Koef. 1,0 (<i>mõju nõude eesmärgile vähene</i>) – taotleja on läbinud koolituse tähtajast kuni 1 kuu hiljem.	Koef. 2,0 (<i>mõju nõude eesmärgile oluline</i>) – taotleja ei ole koolitusel osalenud või on koolitus läbitud tähtajast hiljem kui 1 kuu jooksul.
ULATUS	Taotleja ei ole koolitust läbinud etteantud tähtajaks (1%).	
PÜSIVUS	Koef. 1,0 (<i>mõju kergesti eemaldatav või mõju lühiajaline</i>) – taotleja on läbinud koolituse tähtajast kuni 1 kuu hiljem.	Koef. 3,0 (<i>mõju raskesti eemaldatav või mõju pikaajaline</i>) – taotleja ei ole koolitusel osalenud või on koolitus läbitud tähtajast hiljem kui 1 kuu jooksul.

Maksimaalne vähendamine esmasel rikkumisel on 6% toetussummast.

Toetussumma vähendamine: ulatuse % x raskuse koef x püsivuse koef.